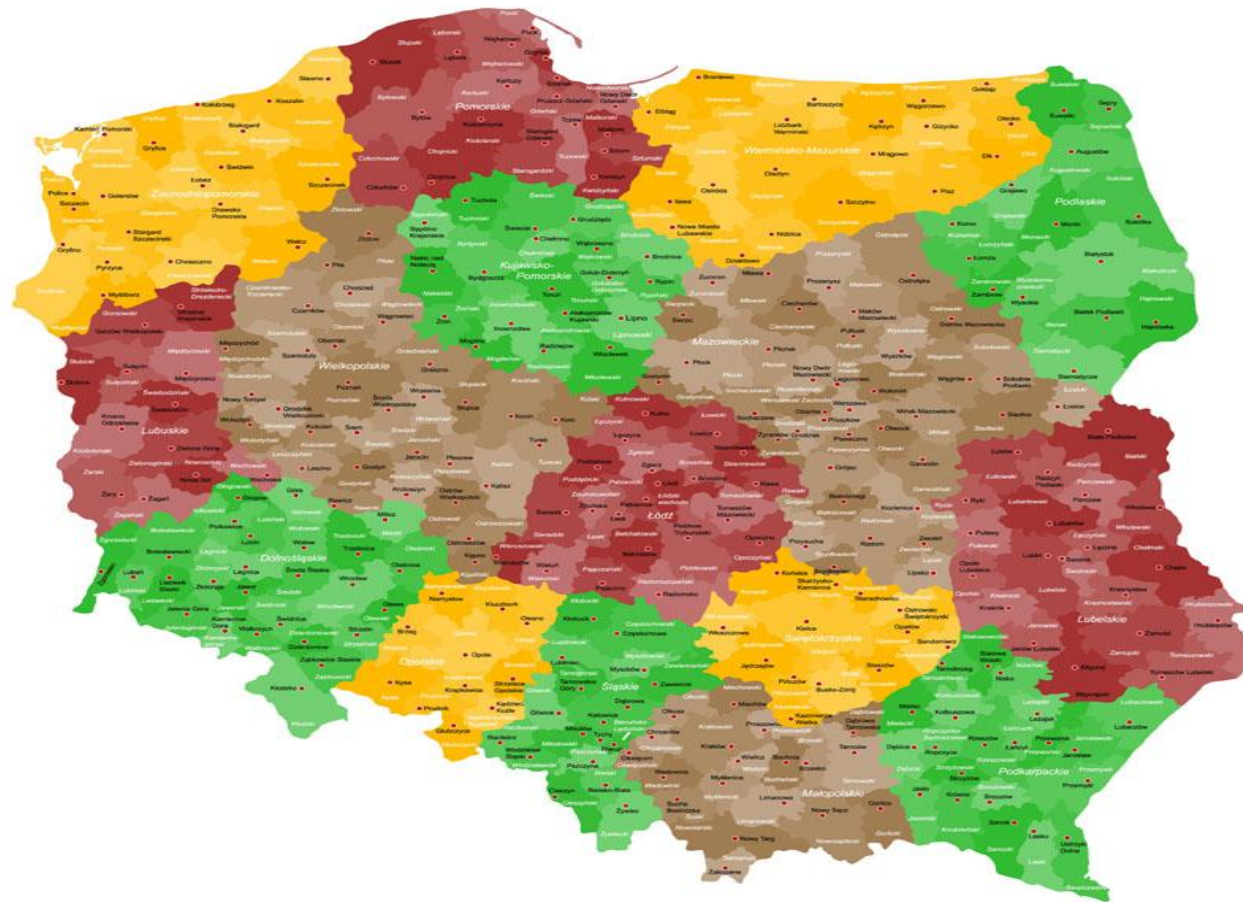


Powiat



Podział administracyjny Polski:

- ▶ Od 1999 r. obowiązuje w Polsce trójstopniowy podział administracyjny na województwa, powiaty i gminy. Nie oznacza on zależności mniejszych jednostek od większych – samorzady wojewódzkie powiatowe i gminne działają niezależnie od siebie oraz realizują odrębne zadania. Samorzady wojewódzkie i powiatowe, ze względu na obszar i zadania, zalicza się do samorządów regionalnych, gmina zaś tworzy samorząd lokalny.

Powiat – ogólna charakterystyka:

- ▶ Funkcjonowanie powiatów reguluje ustawa z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym.
- ▶ W Polsce jest 314 powiatów oraz 66 miast na prawach powiatu.

Miasto na prawach powiatu:

- ▶ Jednostka samorządu terytorialnego w Polsce, niekiedy określana potocznie jako powiat grodzki lub powiat miejski. Miasto na prawach powiatu jest gminą o statusie miasta, wykonującą zadania powiatu. We wszystkich miastach na prawach powiatu władzę wykonawczą sprawuje prezydent miasta.



Granice:
 — województw
 — powiatów
 - - - gmin

Terytorium Polski
 dzieli się na
 16 województw

W skład każdego województwa (np. świętokrzyskiego) wchodzi powiaty. Wyróżniamy powiaty ziemskie (obejmujące kilka gmin) oraz grodzkie (miasta na prawach powiatu).

W skład powiatu ziemskiego (np. ostrowieckiego) wchodzi gminy. Wyróżniamy gminy miejskie (w granicach miasta), miejsko-wiejskie oraz wiejskie.

Powiaty w ujęciu historycznym:

- ▶ Po raz pierwszy powiaty w Polsce wprowadzono w drugiej połowie XIV wieku. Przejęły one część funkcji ograniczanej wówczas sieci kasztelanii.
- ▶ W późniejszym okresie powiaty istniały w dwujęzycznym Wielkim Księstwie Poznańskim.
- ▶ W zaborze rosyjskim odpowiednikiem powiatów były ujezdy.
- ▶ W Galicji jednostkami administracyjnymi były dystrykty, a od 1867 – powiaty.

Powiaty w ujęciu historycznym:

- ▶ Powiaty funkcjonowały w okresie II Rzeczypospolitej.
- ▶ Później istniały w PRL do 1975 roku, kiedy to zlikwidowano duże województwa podzielone na powiaty, wprowadzając w ich miejsce 49 mniejszych województw.
- ▶ Podział na powiaty przywróciła reforma administracyjna, która weszła w życie 1 stycznia 1999.

POWOŁYWANIE WŁADZ SAMORZĄDOWYCH

	Nazwa organu władzy samorządowej	Sposób powoływania
Województwo	sejmik województwa	wybierany przez głosowanie wszystkich uprawnionych mieszkańców województwa
	marszałek i zarząd województwa	powoływani przez sejmik województwa
Powiat	rada powiatu	wybierana przez wszystkich mieszkańców powiatu uprawnionych do głosowania
	starosta i zarząd powiatu	powoływani przez radę powiatu
Gmina	wójt / burmistrz / prezydent miasta	wybierany przez głosowanie wszystkich uprawnionych mieszkańców gminy
	rada gminy	wybierana przez głosowanie wszystkich uprawnionych mieszkańców gminy

ORGANY SAMORZĄDU I ICH ZADANIA

	Województwo	Powiat	Gmina
Organ stanowiący	sejmik województwa	rada powiatu	rada gminy/miasta
Organ wykonawczy	zarząd województwa, marszałek województwa jako przewodniczący zarządu	zarząd powiatu, starosta jako przewodniczący zarządu	wójt / burmistrz / prezydent miasta
Przykłady zadań	utrzymanie dróg wojewódzkich, szpitali specjalistycznych, ważnych muzeów, teatrów, bibliotek, promocja województwa	prowadzenie szkół średnich, zwalczanie bezrobocia, utrzymanie szpitali powiatowych	utrzymanie dróg gminnych, przedszkoli, szkół podstawowych, przychodni lekarskich, zaopatrzenie w wodę i energię

Organy powiatu:

- ▶ Władza uchwałodawcza: rada powiatu.
- ▶ Władza wykonawcza: zarząd powiatu, na czele którego stoi starosta.
- ▶ Organy kontrolne: komisje stałe i doraźne.

Rada powiatu:

- ▶ Organ stanowiący i kontrolny samorządu powiatowego.
- ▶ Jego członkowie (radni) wybierani są w wyborach bezpośrednich w systemie wyborów proporcjonalnych.
- ▶ Kadencja rady powiatu trwa 5 lat, licząc od dnia wyboru (w latach 1998–2018 trwała 4 lata).
- ▶ Na czele rady stoi przewodniczący oraz wiceprzewodniczący albo 2 wiceprzewodniczących.
- ▶ Radni są wybierani w wyborach bezpośrednich. Bierne prawo wyborcze przysługuje osobie mającej prawo wybierania do danej rady. Czynne prawo wyborcze przysługuje każdemu 18-letniemu obywatelowi, który na stałe zamieszkuje na terenie danego powiatu.

Zakres działania rady powiatu:

- Stanowienie aktów prawa miejscowego.
- Wybór i odwołanie zarządu.
- Powołanie i odwołanie na wniosek starosty skarbnika powiatu.
- Uchwalenie budżetu.
- Stanowienie o kierunkach działania zarządu powiatu oraz rozpatrywanie sprawozdań z działalności zarządu, w tym działalności finansowej.
- Rozpatrywanie sprawozdania z wykonania budżetu oraz podejmowanie uchwały o udzielaniu bądź nieudzielaniu absolutorium dla zarządu z tego tytułu.

Zarząd powiatu:

- ▶ Organ wykonawczy powiatu. W jego skład wchodzi starosta jako przewodniczący, wicestarosta i pozostali członkowie. Zarząd wybierany jest przez radę powiatu. Liczy od 3 do 5 osób.
- ▶ Najważniejsze zadania zarządu powiatu to:
 1. wykonywanie budżetu powiatu,
 2. przygotowywanie projektów uchwał rady powiatu,
 3. gospodarowanie mieniem powiatu,
 4. wykonywanie uchwał rady powiatu,
 5. zatrudnianie i zwalnianie kierowników jednostek organizacyjnych powiatu.

Starosta:

- ▶ Starosta jest wybierany przez radę powiatu, kieruje powiatem, reprezentuje go na zewnątrz, jest przewodniczącym zarządu powiatu oraz zwierzchnikiem:
 - pracowników starostwa powiatowego, w tym sekretarza i skarbnika powiatu,
 - kierowników jednostek organizacyjnych powiatu,
 - kierowników powiatowych służb, inspekcji i straży.

Kompetencje starosty i zarządu powiatu:

- ▶ Podejmowanie decyzji w zakresie:
 - edukacji publicznej (szkoły ponadpodstawowe i szkoły artystyczne),
 - ochrony zdrowia (szpitale rejonowe, powiatowe),
 - transportu na terenie powiatu (współfinansowanie lokalnych linii autobusowych, np. miejskich przedsiębiorstw komunikacji w miastach na prawach powiatu)
 - opieki nad drogami publicznymi powiatowymi,
 - geodezji,
 - gospodarki nieruchomościami,

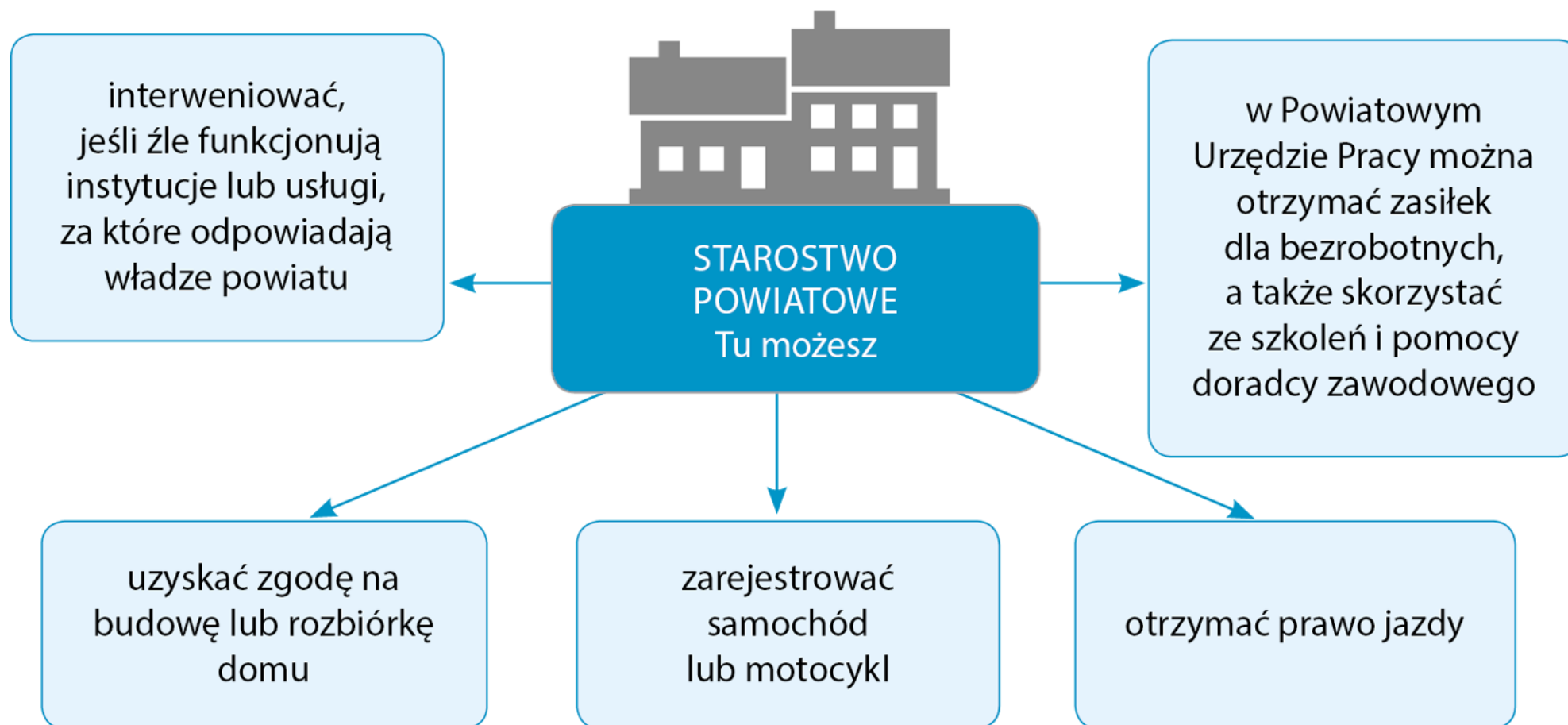
Kompetencje starosty i zarządu powiatu:

- ochrony środowiska,
- porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli,
- przeciwdziałania bezrobociu,
- obronności,
- pomocy społecznej,
- wydawania zezwoleń na podejmowanie pracy przez cudzoziemców,
- zwalczania klęsk żywiołowych oraz organizowania pomocy na szczeblu powiatowym,
- rejestracji pojazdów oraz wydawania praw jazdy.

Powiatowa administracja zespolona:

- ▶ Powiatową administrację zespoloną (organy podległe staroście) stanowią:
 - starostwo powiatowe,
 - powiatowy urząd pracy, będący jednostką organizacyjną powiatu,
 - jednostki organizacyjne stanowiące aparat pomocniczy kierowników powiatowych służb, inspekcji i straży.

Jakie sprawy możemy załatwić w starostwie powiatowym?



Największe statystycznie:

- największym powiatem pod względem powierzchni jest powiat białostocki (2976,44 km²),
- największym miastem na prawach powiatu pod względem powierzchni i liczby mieszkańców jest Warszawa (517,24 km² i 1 769 529),
- największym powiatem ziemskim pod względem liczby mieszkańców jest powiat poznański (385 633),
- najgęściej zaludnionym powiatem jest powiat pruszkowski (664,31 osób/km²),
- najgęściej zaludnionym miastem na prawach powiatu są Świętochłowice (3770,5 osób/km²).

Najmniejsze statystycznie:

- najmniejszym powiatem pod względem powierzchni jest powiat bieruńsko-łędzki (158,15 km²),
- najmniejszym miastem na prawach powiatu pod względem powierzchni jest miasto Świętochłowice (13,31 km²),
- najmniejszym powiatem pod względem liczby mieszkańców jest powiat sejneński (20 171),
- najmniejszym miastem na prawach powiatu pod względem liczby mieszkańców jest Sopot (36 328),
- najrzadziej zaludnionym powiatem jest powiat bieszczadzki (19,20 osób/km²).

Bibliografia:

- ▶ Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym.
- ▶ Podręcznik z przedmiotu „Wiedza o społeczeństwie” dla klasy 8 wydawnictwa WSiP.
- ▶ Konstytucja RP z 1997 roku,
- ▶ Ustawa z dnia 5 stycznia 2011 roku – Kodeks wyborczy.